

ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Keith Houston, *Shady Characters: Ampersands, Interrobangs and Other Typographical Curiosities*, β' έκδοση, 352 σσ. Penguin, Ἡνωμένο Βασίλειο 2015. ISBN 978-0-7181-9388-1. Τιμή 9,99 £.

Ὁ νεαρός ἄγγλος προγραμματιστής Κηθ Χιούστον (Keith Houston) ἔχει ἓνα παράξενο χόμπυ. Συλλέγει πληροφορίες καὶ νὰ γράφει ἱστορίες γιὰ τὰ παραπαίδια τῆς τυπογραφίας: μερικοὺς «σκοτεινοὺς» — ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ — χαρακτήρες ποὺ χρησιμοποιοῦνται εἴτε σπάνια εἴτε γιὰ πολὺ εἰδικοὺς σκοποὺς.

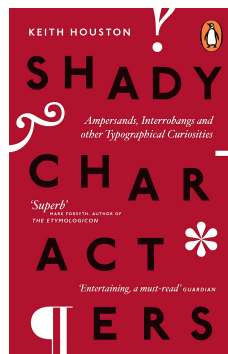
Ἐνας τέτοιος χαρακτήρας εἶναι γιὰ παράδειγμα τὸ τυπογραφικὸ σύμβολο ¶, ποὺ στὰ Ἀγγλικά εἶναι γνωστὸ ὡς pilcrow (κατὰ μίαν ἐκδοχὴ πρόκειται γιὰ παραθορὰ τῆς ἑλληνικῆς λέξης *παράγραφος*) καὶ στὰ Γαλλικά ὡς pied-de-mouche (πόδι τῆς μύγας). Ἡ «παράγραφος», ὅπως εἶναι γνωστὸ στὴν Ἑλλάδα τὸ σύμβολο ¶, χρησιμοποιοῦνταν παλιὰ ἀπὸ ἐπιμελητὲς κειμένων καὶ διορθωτὲς γιὰ νὰ σημαδέψουν τὴν ἀρχὴ μιᾶς νέας παραγράφου. Σήμερα τὸ σημεῖο ¶ τὸ βρίσκουμε σὲ ὀρισμένους ἐπεξεργαστὲς κειμένου ὡς ἔνδειξη τέλους παραγράφου, δηλαδὴ τοῦ σημείου ὅπου ἔχουμε βάλει ἓνα [Enter].

Κατὰ τὸν Χιούστον, ἄλλοι σκοτεινοὶ χαρακτήρες εἶναι τὸ σύμβολο *ένότητας κειμένου* § (ποὺ ἔχει γίνῃ γνωστὸ καὶ αὐτὸ στὰ Ἑλληνικά μὲ τὴν ὀνομασία *παράγραφος*, π.χ. «Νόμος 1321/1985 §2.3.1»), τὸ λατινικὸ *καὶ* & (ποὺ ἔχει περάσει καὶ στὰ Ἑλληνικά, π.χ. «Κωνσταντίνου & Σ^{ΙΑ} ΟΕ»), ἂν καὶ μέχρι τὸν 17ο αἰῶνα χρησιμοποιοῦνταν τὸ ἑλληνικότατο κ), τὸ ἐμπορικὸ *πρὸς* @ (ποὺ σήμερα, γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα *παπάκι*, κατευθύνει τὰ ἠλεκτρονικά μας μηνύματα), ἢ ἀκόμα τὰ διαφόρων λογιῶν εἰσαγωγικά: « » < > “ ” ‘ ’ „ κ.λπ.

Ὁ Χιούστον παρουσιάζει τὴν ἱστορία αὐτῶν τῶν ιδιόρρυθμων χαρακτήρων ἀρχίζοντας ἀπὸ πολὺ παλιὰ: ἀπὸ τοὺς ἀλεξανδρινοὺς φιλόλογους Ἀριστοφάνη τὸν Βυζάντιο καὶ Διονύσιο τὸν Θράκα, ποὺ εἰσήγαγαν τοὺς τόνους ἀλλὰ καὶ τὰ πρῶτα σημεῖα στίξης, τὶς «τρὲς στιγμές»: τελεία, μέση καὶ ὑποστιγμὴ.

Κατόπιν, ὁ συγγραφέας περνάει στὴν ἐποχὴ τοῦ Μεσαίωνα καὶ στὰ χειρόγραφα, ὅταν ἐμφανίστηκαν τὰ εἰσαγωγικά (ἢ λεγόμενη «διπλῆ», ποὺ μοιάζει μὲ τὸ σύμβολο » καὶ ποὺ ἔμπαινε στὸ ἀριστερὸ περιθώριο ὡς ἔνδειξη κάποιας ἀξιοσημείωτης ἀράδας), ἢ δίεση (#) ὡς σύμβολο τῆς λίβρας (μονάδας βάρους), κ.ἄ.

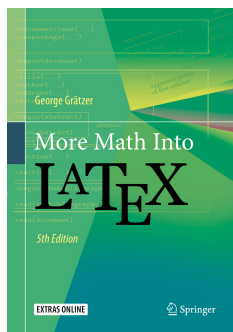
Ἡ ἀφήγηση τοῦ Χιούστον καταλήγει στὴν σημερινὴ ἐποχὴ, ὅποτε μὲ τὴν ραγδαία ἀνάπτυξη τῶν τηλεπικοινωνιῶν, τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημέρωσης, τῆς πληροφορικῆς καὶ τοῦ Διαδικτύου, κάποιοι χαρακτήρες ἀπέκτησαν καινούργιο νόημα καὶ καινούργιο ὄνομα (π.χ., ἡ δίεση ἔγινε hashtag) ἢ ἐμφανίστηκαν νέα σύμβολα σὰν τὸ ἐρωτηματοθαυμαστικὸ (?) καὶ τὰ χαμόγελα (: -).

Στὸ βιβλίο του, ὁ Χιοῦστον ἀποδεικνύει πὼς ξέρεي νὰ ψάχνει μεθοδικά, σὰν ἔμπειρος ἱστοριοδίφης, τὶς πηγές καὶ νὰ ἐπαληθεύει τὴν ἀκρίβεια τοῦ περιεχομένου τους. Ξέρεي ἐπίσης νὰ παρουσιάζει τὴν ἱστορία τῶν χαρακτήρων μὲ μπόλικο χιούμορ, σὰν καλὸς παραμυθάς. Γι’ αὐτό, ἂν δὲν ἔχετε τὴν δυνατότητα νὰ ἀγοράσετε τὸ βιβλίο του, σὰς συνιστοῦμε νὰ ρίξετε τουλάχιστον μιὰ ματιά στὸν ιστοχώρο του: <https://shadycharacters.co.uk/>. Ἀξίζει τὸν κόπο.

* * *

George Grätzer, *More Math into L^AT_EX*, ε’ ἔκδοση, 609 σσ. Springer, Cham, Ἑλβετία 2016. ISBN 978-3-319-23795-4. Τιμὴ 74,89 € (ebook 59,49 €).

Ὁ Τζῶρτζ Γκράτζερ (George Grätzer) μᾶς εἶναι γνωστός ἀπὸ παλιά. Στὸ τεῦχος 6 τοῦ *Εὐτύπου* (2001), εἴχαμε ἀναφερθεῖ στὸ βιβλίο του *Math into L^AT_EX*. Στὸ προηγούμενο τεῦχος (No. 38-39, 2016), εἴχαμε παρουσιάσει τὸ βιβλίο του *Practical L^AT_EX*.

Τὸ πιὸ πρόσφατο πόνημά του εἶναι μιὰ ἐπαυξημένη ἔκδοση τοῦ βιβλίου του γιὰ τὴν στοιχειοθεσία μαθηματικῶν, ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξη *More* στὸν τίτλο τοῦ βιβλίου. (Γιὰ τὴν ἀκρίβεια, ἡ λέξη *More* μπήκε στὸν τίτλο τοῦ βιβλίου ἤδη ἀπὸ τὴν δ’ ἔκδοση τοῦ 2007, τὴν ὁποία ὁμως ποτὲ δὲν σχολιάσαμε.)

Μὲ λίγα λόγια, τὸ βιβλίο τοῦ Γκράτζερ εἶναι ἕνας πλήρης ὁδηγὸς τοῦ L^AT_EX, μὲ ἔμφαση στὰ μαθηματικά. Ὅπως καὶ στὶς προηγούμενες ἐκδόσεις, ὁ συγγραφέας παρουσιάζει διεξοδικὰ πὼς δημιουργοῦνται οἱ διάφοροι μαθηματικοὶ τύποι, ἀπὸ τοὺς πλέον ἀπλοὺς μέχρι τοὺς πολύπλοκους ποὺ ἀπαιτοῦν τὴν χρῆση εἰδικῶν πακέτων μακροεντολῶν σὰν τὸ `amsmath`.

Σὲ τούτη τὴν ε’ ἔκδοση, ὁ συγγραφέας ἔχει φροντίσει νὰ συμπεριλάβει ἕνα εἰσαγωγικὸ κεφάλαιο γιὰ ἀρχάριους στὸ L^AT_EX, ἕνα κεφάλαιο γιὰ τὰ βοηθητικὰ ἀρχεῖα `.aux`, ἕνα κεφάλαιο γιὰ παρουσιάσεις μὲ τὸ `beamer`, καθὼς καὶ ἕνα κεφάλαιο γιὰ μαθηματικὲς ἀπεικονίσεις (διαγράμματα). Εἰδικὰ τὸ κεφάλαιο γιὰ τὰ μαθηματικὰ διαγράμματα δίνει μιὰ γεύση ἀπὸ τὸ `tikz/pgf`, καὶ εἶναι κάτι ποὺ ἔλλειπε ἀπὸ ὅλες τὶς προηγούμενες ἐκδόσεις. Πάντως, ὁ ἀναγνώστης ποὺ θέλει νὰ φτιάξει κάποια πολύπλοκα σχέδια, θὰ χρειαστεῖ τελικὰ νὰ καταφύγει στὸν ὁδηγὸ τοῦ `tikz/pgf`.

— Δημήτριος Α. Φιλίππου

H/T: `dimitrios dot ap dot filippou at gmail dot com`